

సమస్యను వదిలి సామాన్యడితో చెలగాటం!

కొల్లేరు - ప్రభుత్వ వ్యవహారం

జయప్రకాష్ నారాయణ్

(రచయిత లోక్ సత్తా, 'ఓట్ ఇండియా'ల సమన్వయకర్త)

Bhavishyat Bharatam 29-May-2006

వెనకటికి పంటినొప్పితో బాధపడుతున్న ఓ రోగి పనికిమాలిన వైద్యుడి దగ్గరకు చికిత్స నిమిత్తం వెళితే- అతడు రోగి వీపుమీద గట్టిగా తన్నాడట! దాంతో- పంటినొప్పి మాట దేవుడెరుగు, వెన్నుపూస దెబ్బతిని ఆ రోగికి నడునొప్పి మొదలైందట. కొల్లేరు వ్యవహారంలో మన ప్రభుత్వ యంత్రాంగ నిర్వాకమూ ఇలాగే ఉంది! కొల్లేరు ప్రాంతంలోని సమస్యను స్పష్టంగా నిర్వచిస్తేనే ఆ సమస్యకు ఓ పరిష్కారాన్ని కనుగొనగలం.

ముంపునకు కారణాలు

మొదటగా కొల్లేరు ప్రాంతంలో వాన కాలంలో వచ్చే ముంపు వివరాలను పరిశీలిద్దాం. పల్లపు ప్రాంతం కావటంవల్ల చుట్టూ ఉన్న 12 లక్షల ఎకరాల పరివాహక ప్రాంతం నుంచి వరద నీరు వచ్చి కొల్లేరులో చేరుతుంది. బుడమేరు, తమ్మిలేరు, ఎర్రకాల్య, మరెన్నో మురుగునీటి కాలువలు ఈ నీటిని కొల్లేరులోకి పంపుతున్నాయి. కొల్లేరు ప్రాంతం నుంచి సముద్రంలోకి నీటిని పంపడానికి ఒకే మార్గం ఉంది. అది ఉప్పుటేరు. పైతట్టు ప్రాంతాలలో ముంపునకు కొల్లేరు సరస్సు పరిరక్షణకు మధ్య ఏ సంబంధమూ లేదు. పైతట్టు ప్రాంతాల మునకకు కారణం అక్కడ స్థానికంగా డ్రెయిన్లను సరిగ్గా నిర్వహించకపోవటం. పైతట్టు ప్రాంతాల్లో మునక ఉన్నప్పుడు కొల్లేరు మొత్తం నీటితో నిండిపోవటం లేదు. ఎక్కడికక్కడ డ్రెయిన్ల పూడికతీసి, అడ్డు తొలగిస్తే నీరు త్వరగా పల్లపు ప్రాంతాలలోకి ప్రవహిస్తుంది. కొల్లేరు లోతట్టు ప్రాంతాలలో చేపల చెరువులు లేకుంటే, అది +5 అడుగుల వరకు సరస్సుగా ఉంటే పైతట్టు ప్రాంతాల్లో ముంపును నివారించవచ్చునని కొందరు భావిస్తున్నారు. ఇది కేవలం అపోహే. నిజానికి +5 అడుగుల ఎత్తు వరకు చేపల చెరువులు చాలా తక్కువ ఉన్నాయి. వాటిని కూడా తొలగించి, అక్కడి వరకు ఓ సరస్సుగా పరిరక్షించాలన్న విషయంలో ఏకాభిప్రాయం ఉంది. ఇప్పుడు వివాదమంతా 3-5 అడుగుల మధ్య ఉన్నట్లుగా చెబుతున్న 42,000 ఎకరాల విస్తీర్ణాన్ని గురించే. ఆ ప్రాంతంలో చేపల చెరువులు లేకుంటే అదనంగా పట్టే నీటి పరిమాణం 1.5 శతకోటి ఘనపుటడుగులు (టి.యం.సి.). నిజానికి చాలా ప్రాంతాలలో మేటలు వేసి, మెరక కావటంతో ఇందులో అధికభాగం +5 అడుగులపైనే ఉంది. పోనీ 1.5 టి.యం.సి.ల పరిమాణాన్నే తీసుకుందాం. కొల్లేరు ప్రాంతంలో నాలుగు అంగుళాలు (10 సెం.మీ) వర్షం కురిస్తే అక్కడ 12 లక్షల ఎకరాలలో సుమారు 15 టి.యం.సి.ల నీరు చేరుతుంది. అందులో కేవలం 10 టి.యం.సి.ల నీరు మాత్రమే పల్లపు ప్రాంతాలలోకి ప్రవహిస్తుందని అనుకున్నా, అది 3-5 అడుగుల మధ్యనున్న చేపల చెరువుల ప్రాంతంలో నీటి పరిమాణం కన్నా ఏడు రెట్లు ఉంటుంది. కాబట్టి పైన పడ్డ వర్షాన్ని కొల్లేరులో +5 అడుగుల లోపున ఇముడ్చుకోవటం అసాధ్యం.

కొల్లేరు పైతట్టు ప్రాంతాలు గతంలో చేపల చెరువులు లేని కాలంలో తరచు ముంపునకు గురయ్యేవి. 1964, 1978, 1983, 1986, 1989 సంవత్సరాల్లో ఇలా వర్షాలు బాగా పడ్డప్పుడల్లా ముంపు ఉండేది. ఆ ముంపునకు

కారణం... డ్రెయిన్ల నిర్వహణ సరిగ్గా లేకపోవటమే తప్ప చేపల చెరువులు కాదు. అక్కడ నీటిని సముద్రానికి పంపే ఉప్పుటీరులో కిక్కిన, గుర్రపుడెక్క విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. దాదాపు 200-300 మీటర్లు వెడల్పు ఉండాలి ఉప్పుటీరులో కొన్ని ప్రాంతాలలో పడవ వెళ్లటానికి మూడు మీటర్ల వెడల్పు కూడా సందులేనంతగా ఈ మొక్కలు పెరిగిపోయాయి. ప్రవాహాన్ని అడ్డుకుంటున్నాయి. పేరంటాల కనుమ, జువ్వి కనుమ ప్రాంతాలలో ఇసుకమేటలు వేసి, నీటి ప్రవాహాన్ని అడ్డుకుంటోంది. ఇక ఉప్పుటీరులో, కొల్లేరు ప్రాంతంలోని 30కి పైగా డ్రెయిన్లలో ఆక్రమణలు పెరిగిపోయి వరదనీటి ప్రవాహాన్ని అడ్డుకుంటున్నాయి. వీటిని తొలగించి ఉప్పుటీరులో ప్రవాహాన్ని 25,000 క్యూసెక్కుల దాకా పెంచటం సాధ్యమే. అది అవసరం కూడా. పైతట్టు ప్రాంతాలలో డ్రెయిన్లు స్థానికంగా ఆక్రమణలో ఉన్నాయి. వాటిని తొలగించి పూడికలు తీస్తే వరదనీరు సులభంగా పారుతుంది. పైతట్టునగాని, పల్లపు ప్రాంతాలలోగాని చేపల చెరువులు, మరేవైనా డ్రెయిన్లకు అడ్డుగా ఉంటే వాటిని నిర్దాక్షిణ్యంగా తొలగించటం అత్యవసరం. ఆ పనికి ఉపక్రమించకుండా, ఏ విధంగాను అడ్డుగా లేని చేపల చెరువుల్ని ధ్వంసం చేయటం- వ్యవసాయానికి సంపద సృష్టికి విఘాతంగా పరిణమిస్తుందే తప్ప, ముంపు సమస్యను పరిష్కరించడానికి ఎంతమాత్రం దోహదం చేయదు. అలాగే +5 అడుగుల వరకు సరస్సుగా మారిస్తే వరదనీటిని నిలవ చేసుకోగలదని భావించటం పూర్తిగా అపోహ మాత్రమే.

ఇప్పటికే తమ్మిలేరు, ఎర్రకాల్వ పైతట్టున రిజర్వాయర్లను నిర్మించటంవల్ల, నీటిని మళ్ళించటంవల్ల వానకాలంలో నీటి పారుదల తగ్గింది. బుడమేరు వరద నీటిని మళ్ళించేందుకు పథకాలున్నాయి.

ఇక రెండో అంశం కొన్ని చేపల చెరువులు కొందరు బడా రైతుల ఆక్రమణలో ఉండటం. చేపల పెంపకంలో స్థానిక రైతులు నష్టపోయి బ్యాంకులకు బకాయి పడటంతో- గతంలో ప్రభుత్వ యంత్రాంగమే ఇతర ప్రాంతాలలోని రైతులను అక్కడ చేపల పెంపకాన్ని చేపట్టాల్సిందిగా ప్రోత్సహించింది. వారివల్ల స్థానికంగా సంపద పెరిగి ఆ గ్రామాల ప్రజలకు కౌలు ఆదాయంతోపాటు, సంవత్సరం పొడుగునా ఉపాధి లభిస్తోంది. ఈ పరిస్థితిని అవకాశంగా మలచుకుని వచ్చిన బడా రైతులను తొలగించటం అవసరమే. ప్రభుత్వ భూములనుంచి బడా రైతులను తొలగించే అధికారం పాలన యంత్రాంగానికి ఉంది. అది దాని బాధ్యత కూడా. అయితే- లంచాలకు అలవాటుపడి అధికారులు తమ బాధ్యతను విస్మరించారు. అందుకు కొల్లేరు లోతట్టు గ్రామాలలోని ప్రజలను నిందించటం విడ్డూరం, అమానుషం. ఇప్పటికయినా ప్రభుత్వ భూములనుంచి ఆ బడా రైతులను తొలగించే చర్యలను తక్షణం చేపట్టాలి. ఆ భూములను స్థానికులకిచ్చి, వారే చేపల పెంపకాన్ని చేపట్టేందుకు సహాయం చెయ్యాలి. ఒకవేళ స్థానికులకు చేపల పెంపకం కష్టంగా ఉంటే, ఆ భూములను ప్రభుత్వమే వేలం వేసి చిన్న రైతులకు కొలుకివ్వాలి. ఆ కౌలు మొత్తాన్ని ఆ ప్రాంత ప్రజల అభివృద్ధికి, డ్రెయిన్లలోని పూడిక తీయటానికి వినియోగించాలి. ఇలా ఏటా ప్రభుత్వానికి ఆదాయం వస్తుంది; ఆ ప్రాంతంలో సంపద సృష్టి కొనసాగుతుంది; స్థానిక ప్రజలకు ఉపాధి, ఆదాయం లభిస్తాయి.

ఇక మూడో అంశం- కాలుష్య నివారణ. చేపల చెరువులవల్ల కాలుష్యం పెరిగిందనడం అభూతకల్పనే. చేపలు చాలా సున్నితమైన జీవులు. నీళ్ళలో ఏ మాత్రం కాలుష్యం పెరిగి విషం చేరినా అవి వెంటనే చనిపోతాయి; దానివల్ల రైతులూ విపరీతంగా నష్టపోతారు. పైతట్టు ప్రాంతాల్లోని పరిశ్రమలనుంచి మొలసిన్ ను, ఇతర కాలుష్య పదార్థాలను, పట్టణాల నుంచి వచ్చే మురుగునీటిని డ్రెయిన్లలోకి విచ్చలవిడిగా వదిలేస్తున్నారు. ఇటువంటి చర్యలకు అడ్డుకట్టవేసి, కాలుష్యాన్ని నిరోధించవలసిన పాలనా యంత్రాంగం చూస్తూ

రుకుంటోంది. కాలుష్యానికి కారణం చేపల పెంపకమని వితండవాదన చేస్తోంది! నిజానికి మొలాసిన్, ఇతర వ్యర్థ పదార్థాలు డ్రెయిన్లలోకి వచ్చినప్పుడల్లా కొల్లేరులో చేపలు చనిపోవటం ఆ ప్రాంతంలోని వారందరికీ తెలుసు. అలాంటి సమయాలలో డ్రెయిన్ల నీళ్ళను రైతులెవరూ చేపల పెంపకానికి మళ్ళించుకోరు. అందుకే చెరువులలోని చేపలు సురక్షితంగా ఉండగా, బయట పల్లపు ప్రాంతాలలోను, కాలువలలోను ఉన్న చేపలు చని పోతున్నాయి. చేపల పెంపకంవల్ల పక్షులు లాభపడతాయిగాని, వాటికి చెరువు లేదు. ఒకవేళ చేపల పెంపకం వల్ల యూరియా లాంటి ఎరువులు కొల్లేరులోకి చేరుతున్నాయని భావిస్తున్నట్లయితే కొల్లేరు నీరు 'స్వచ్ఛంగా' ఉండటంకోసం పైతట్టున ఉన్న 12 లక్షల ఎకరాలలోను వ్యవసాయాన్ని, చేపల పెంపకాన్ని, ఎరువుల వాడకాన్ని కూడా ప్రభుత్వం నిషేధిస్తుందా?

ఇక నాలుగో అంశం- వలస పక్షులు సంరక్షణ. భూతదయ ఉండకూడదని ఎవరూ అనరు. రామసార్ ఒప్పందంలో కూడా- పల్లపు భూములను 'విజ్ఞత'తో వినియోగించాలని, చుట్టూ ఉన్నవారి జీవనోపాధి పోకుండా కాపాడాలని సూచించారు. చేపలు పక్షులకు శత్రువుల కావు. చేపల పెంపకం పక్షులకు ఏరకం గాను హానికరకాదు. నిజానికి పక్షిరెట్ట వల్ల చేపల ఉత్పత్తి పెరుగుతుంది; చేపల పెంపకంవల్ల ఏర్పడ్డ జీవావరణం పక్షులకు ఆహారం దొరికేందుకు దోహదం చేస్తుంది. గతంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ (ఇ.పి.టి.ఆర్.ఐ.) అధ్యయనంలో చేపల చెరువులను ధ్వంసం చేయాలన్న ప్రతిపాదనే లేదు. చేపల పెంపకంవల్ల, వ్యవసాయ రసాయనాలవల్ల పక్షులకు ఇబ్బంది అనుకుంటే, మరి పైతట్టున ఉన్న 12 లక్షల ఎకరాలనుంచి మురుగునీరు కొల్లేరు పల్లపు ప్రాంతంలో చేరుతుంది కదా! అంటే పశ్చిమ గోదావరి, కృష్ణా జిల్లాలలో మూడింట రెండువంతుల సాగు భూమిలో చేపల పెంపకాన్ని, రసాయనాల వాడకాన్ని నిషేధిస్తారా? ఎంత అసంబద్ధమైన ఆలోచన! పరిశ్రమలు, పట్టణాలలో నుంచి వచ్చే మురుగునీరు చేపలని చంపుతోంది; మనుషులకి హాని చేస్తోంది. అసలు సమస్యను పరిష్కరించకుండా, లేని సమస్యను సృష్టించటం అవగాహన లేమిని, నిర్లక్ష్యాన్ని సూచిస్తుంది. అన్నింటినీమించి, 30 వేల ఎకరాల దాకా జిరాయిటీ, డి-పట్టా భూములుండగా, మరో 20 వేల ఎకరాలు బీదల వ్యవసాయంలో ఉండగా, వారందరికీ నష్టపరిహారమేది? నర్మద ప్రాజెక్టు కారణంగా ముంపునకు గురయ్యే భూమి కేవలం ఎనిమిదివేల ఎకరాలే. అయితే- అక్కడ బాధితులకు పరిహారం, పునరావాసం నిమిత్తం ఇప్పటికే రూ. 2100 కోట్లు ఖర్చు చేశారు. ఆ లెక్కన కొల్లేరు ప్రాంతంలో పరిహారం, పునరావాసాల కోసం అయిదువేలకోట్ల నుంచి ఏడువేలకోట్ల రూపాయలు అవసరమవుతాయి. ఈరోజు చేపల చెరువులను, వ్యవసాయ భూములను ధ్వంసం చేసినా, అంత పెద్ద వ్యయం రేపు ప్రభుత్వానికి తప్పదు. అంటే వలస పక్షుల విడిదికోసం రూ. 5000 కోట్లకు పైగా ఖర్చు చేయడం ప్రభుత్వ విధానామా? అందుకోసం లక్షల మంది జీవితాలు బుగ్గిపాలు కావలసిందేనా? ఏటా రూ. 600 కోట్లు ఆర్థిక కార్యకలాపం జరుగుతుంటే దాన్ని నాశనం చేసి, రేపు పక్షులకోసం విదేశీ టూరిస్టులు వస్తారేమోనని మనం ఎదురు చూడాలా? ఎంతమంది పర్యాటకులు వస్తే ఆ ప్రాంతంలో మళ్ళీ రూ. 600 కోట్ల సంపద సృష్టి జరుగుతుంది?

చేయాల్సిన పనులు

ఇక కొల్లేరు గత వైభవం గురించి పెద్దగా చర్చ అవసరంలేదు. 30 ఏళ్ళ క్రితం అక్కడ ఆకలి, అనారోగ్యం, నిరక్షరాస్యత, పౌష్టికాహార లోపం, దుర్బర దారిద్ర్యం రాజ్యమేలాయి. మళ్ళీ అలాంటి జీవితం కావాలని ఆ ప్రాంత వాసులుఎవరూ కోరటంలేదు. మరి ఆ 'వైభవం' ఎవరికోసం? కొల్లేరు సమస్య పరిష్కారానికి

ప్రభుత్వం వెంటనే చర్యలను చేపట్టాలి. మొదటగా మూడు అడుగుల దిగువన ఉన్న పల్లపు భూమిలో ఏ కట్టడం, దిబ్బలు లేకుండా తొలగించి, 3-5 అడుగుల మధ్య మురుగునీటి ప్రవాహానికి అడ్డలేనిచోట్ల విధ్వంసాన్ని ఆపాలి. అలా మూడు అడుగుల దిగువన ఉన్న ఆ ప్రాంతాన్ని సరస్సుగా పక్షులకోసం కేటాయించ వచ్చు. రెండోది, + 10 అడుగులవరకు అన్ని ప్రాంతాలలోను డ్రైయిన్లకు ఉన్న అడ్డంకుల్ని పూర్తిగా తొలగించాలి. ఉప్పుటీరులోంచి 25,000 క్యూసెక్యూల ప్రవాహం సముద్రాన్ని చేరేలా మరమ్మతులు చేపట్టాలి. మూడోది, పైతట్టు ప్రాంతాల నుంచి పరిశ్రమల కాలుష్యం, పట్టణాల మురుగు లోతట్టు ప్రాంతాలలోకి ప్రవేశించకుండా వెంటనే నిరోధించాలి. నాలుగోది, లోతట్టు ప్రాంతంలో ప్రామాణికమైన సర్వేని వెంటనే చేపట్టి, అసలు ఏ భూములు ఎన్ని అడుగుల స్థాయిలో ఉన్నాయో శాస్త్రీయంగా, పారదర్శకంగా నిర్ణయించాలి. అయిదోది, అసంబద్ధమైన జి.ఓ. 120ని ఉపసంహరించి, ప్రత్యామ్నాయంగా ప్రజల భాగస్వామ్యంతో పారదర్శకంగా, హేతుబద్ధమయిన విధానాలతో కూడిన ఆదేశాలనీ జారీ చేయాలి. అందుకు భారత ప్రభుత్వానికి, సుప్రీంకోర్టుకి సవివరమైన ప్రతిపాదనను పంపాలి.